

A NEMZETI DROGMEGELŐZÉSI INTÉZET TÁJÉKOZTATÁSA AZ ELTERELÉS INTÉZMÉNYRENDSZERÉNEK MŰKÖDÉSÉRŐL

Az elterelés intézményrendszerének működése, és abban az egészségügyi ellátások, valamint az ún. megelőző-felvilágosító szolgáltatás helyzete újabban gyakran felbukkanó téma. Az eltereléshez tartozó – vagyis a büntetőeljárás alternatívájaként igénybe vehető szolgáltatások – három típusa szerepel a Büntető Törvénykönyv ezzel foglalkozó szakaszában:

- a kábítószer-függőséget gyógyító kezelés;
- a kábítószer-használatot kezelő más ellátás;
- megelőző-felvilágosító szolgáltatás.

A **kábítószer-függőséget gyógyító kezelés** és a **kábítószer-használatot kezelő más ellátás** egyértelműen egészségügyi szolgáltatás. Olyan betegek kerülnek ide, akiknél az állapotfelmérés függőséget vagy jelentős abuzív, problémás szerhasználatot állapít meg, esetleg társult pszichiátriai megbetegedésben szenvednek. Az ő számukra – értelemszerűen – az addiktológiai vagy pszichiátriai segítség a szükséges kezelés.

A **megelőző-felvilágosító szolgáltatás** viszont egyértelműen **nem egészségügyi szolgáltatás**, sokkal inkább javallott prevenciók szolgáltatásnak tekinthető (NIDA/EMCDDA kategóriák szerint), melynek célja a nem beteg, de egyéb pszicho-szociális problémával küzdő kliensek szükségleteinek kielégítése, bár kétségkívül számos pontban határterületi entitásként tekinthető.

A megelőző-felvilágosító szolgáltatás végzésére vonatkozó jogosultságot az SZMM (korábban GYISM, ICSSZEM) nyilvános pályázatán az **erre a célra kialakított** szakmai programjaikat előzetesen bemutató, és független szakértők által megfelelőnek minősített programot benyújtó szervezetek nyerhetik el. Minden **más esetben** a megelőző-felvilágosító szolgáltatás végzése **nem jogszerű**.

A megelőző-felvilágosító szolgáltatók (jelenleg országosan kb. 50 szervezetről beszélhetünk) nagy többsége (kb. 2/3-a) nem egészségügyi típusú szolgáltató, hanem szociális szolgáltató, egyházi szervezet vagy megelőzésre szakosodott civil szervezet, esetleg gazdasági társaság.

Azon egészségügyi szolgáltatók, amelyek foglalkoznak megelőző-felvilágosító szolgáltatással is, **kizárólag a normál napi beteg-ellátó tevékenységükön túl**, szakmailag és időben is **elkülönítve** végezhetik a megelőző-felvilágosító szolgáltatást, elsősorban az oda bekerülő kliensek érdekében.

A megelőző-felvilágosító szolgáltatásba kerülőkkel az egészségügyi ellátásnak kevés tennivalója van, ez főként az ún. előzetes állapotfelmérés elvégzésére szorítkozik, ennek során dől el, hogy az elterelésbe kerülő kliens beteg-e, és akkor a kábítószer-függőséget gyógyító kezelésbe vagy a kábítószer-használatot kezelő más ellátásba kell kerülnie. Ez az előzetes állapotfelmérés kb. **egy óra**s pszichiátriai vagy addiktológiai **interjút** tartalmaz, kiegészítve az addikció súlyosságát vizsgáló teszttel.

Amennyiben az állapotfelmérés nem lát indokot a szűkebb értelemben vett orvosi kezelésre, akkor irányítja a klienst az ún. megelőző-felvilágosító szolgáltatásba, amely általában szervezetileg is, de szakmai programját, célrendszerét tekintve mindenképpen elkülönül az egészségügyi ellátástól.

A fentiek miatt az a véleményünk, hogy az eltereléshez tartozó megelőző-felvilágosító szolgáltatásba jogszerűen kerülő kliensek nem, vagy alig érzékelhető mértékben (az állapotfelmérésre szorítkozva) veszik igénybe a drogbetegek részére rendelkezésre álló egészségügyi szolgáltatásokat.

Az NDI adatbázisában 2007-re 2.381 megelőző-felvilágosító szolgáltatásba belépő eset jelent meg. Az OAI TDI-adatbázisában - amely tartalmazza valamennyi elterelésbe lépő kliens adatait -, 2007-re 2.958 esetet jelentettek be a szolgáltatók. A különbséget 577 fő, ők adhatják a 2007 folyamán az elterelés valamely egészségügyi szolgáltatásába (kábitószer-függőséget gyógyító kezelés, kábitószer-használatot kezelő más ellátás) belépő és ott kezelésben részesülő kliensek számát.